

Archeologie středověkých a novověkých panských sídel a fortifikací

- 1. Panská sídla a fortifikace – metodologie, terminologie, vznik, funkce, základní vývoj. Prameny a literatura.**

Směry bádání

- Panská sídla** – objekty různého typu představující složité komplexy formované řadou vlivů a funkcí
- hrad/zámek, hrádek, tvrz, dvorec, dvůr (hospodářský)

- Historické pojetí** – studium zaměřeno na historii sídla
- dějiny osídlení, genealogie, heraldika, hospodářský a sociální význam, dějiny umění a každodennost (hmotná kultura)
 - A. Sedláček, V. Pinkava, L. Hosák, J. Pekař, J. V. Šimák

- Technické pojetí** – význam sídla z hlediska kasteologie
- stavebně-historický vývoj, typologie staveb, funkce, rekonstrukce původní podoby
 - James D. Mackenzie, Eugène Emmanuel Viollet le Duc, Carl Schuchhardt, Otto Piper, Heribert Weinelt

- **Okruhy otázek** – historické (vznik, zánik), archeologické (vývoj), geografické (umístění v krajině, topografie), vojensko-historické (fortifikační systém), provozně-ekonomické (provozy, předhradí, komunikační schéma) umělecko-historické (slohová architektura), reprezentační a ideové (kaple, velký sál)

Terminologie

- **Hrad** – lat.: castrum, arx, menší castellum; něm.: die Burg, franc.: Château
 - opevněné královské, církevní nebo panské sídlo s obrannou a správní funkcí
 - situované zpravidla na vyvýšených a strategicky položených místech v krajině
 - vznik je podmíněn určitým stupněm vývoje feudální společnosti
 - v záp. Evropě navazoval na římské tradice
- **Francie: burgus** – strážní věž římského limitu, z níž se vyvinuly 2 nejstarší hradní typy: sídlo vládce (dominatio)
 - Turmburg** (věžový hrad): hranolová obytná věž opevněná valy a příkopy, od 9. stol.
 - Turmhügelburg** (věžový hrad na pahorku) nebo také motte: od 10. – 11. stol. zděné
- donjon** (obytná věž) – z Francie (Langais) přenesli Normané do Anglie (Tower), Skandinávie, Sicílie
 - od 13. stol.: válcová
- bergfrit** (obránná věž) – Berg/kopec, der Frieden/mír
 - 11. stol.: na východ od Rýna do Hesenska a Saska: útočištná funkce
- Kastel** – 12/13. stol: nový typ hradu navazující na římské vojenské tábory s donjonem
 - flankovací věže (boční střelba)
 - rozmach za vlády krále Filipa II. Augusta

- **Německo: Falc** – typ hradu navazující na antické tradice: sálová stavba (aula) s patrovou kaplí
 - pol. 12. stol.: rozmach za štaufské dynastie
 - rozšíření v jižní Itálii a Sicílii za Fridricha Barbarossy (věžice, bosované zdivo, arabský kastel)
 - z Itálie pronikly císařské falce do střední Evropy
 - u nás: Cheb (12. stol.; nejstarší stavba hradního typu)
- **Čechy a Morava: Hradiska** – rozpad hradské soustavy kolem přelomu 12/13. stol.
 - přestavba starších objektů nebo budování nových
 - **funkce:** primárně obranná (vojenská), druhotně sídelní, reprezentační
 - sídlo příslušníků vyšších vrstev: panovník (zeměpán), šlechta, církev
 - zeměpanské hrady: demonstrovaly výsadní postavení panovníka
 - mohutnost a umístění v krajině
 - Dalibor Prix: „symbolický nástroj prezentace vladařské moci“

Raněstředověký hrad

- **Hradiště (gradъ)** – základ správy země, sídlo elity, symbol „veřejné moci“ (–iště = zaniklý hrad)
 - odborný termín pro sídliště opevněné valem a příkopem: vyvíjí se od 8. století (nejstarší: Víno u Slezských Rudoltic)
 - na Moravě preferováno spíše označení hradisko
 - předchůdce klasického kamenného hradu ze 13. stol.:
 - a) **výšinná**: ostrožné, návrší, na terénních blocích
 - b) **nížinná**: nejčastěji blatné
- **Český grad (hradec)** – opevněné centrum, které se vyvíjí do tří struktur:
 1. město (věže městské)
 2. hrad (věže hradní)
 3. kostel (věže kostelní)
- **Čechy a Morava** – přechodná kontaktní zóna za římským limitem (v dosahu evropských inovačních proudů)
 - nedoloženo kopírování císařských hradů z 10.–13. stol.: palatium (palác) = pfalz (falc):
 - falc Karla Velikého v Cáchách (Aachen); u nás jedině v Chebu (výzkum Pavel Šebesta)

Teorie elit

- **Elita** – sociologický termín 3 typy elit:
 1. duchovní
 2. šlechticko-bojovnické
 3. ekonomické
- **Vznik šlechty** – konstituování pevné struktury pozemkových vlastníků během 11. a 12. stol.
- 2 zdroje moci elity:
 - a) služba panovníkovi
 - b) vlastnictví půdy a lidí na ní osedlých
- Archeologie se snaží sledovat stopy přítomnosti elity v prostředí:
 - a) nižším (venkovském)
 - b) vyšším (dvorském)

Pozemkové vlastnictví (privátní)

- **Statuta Konráda Oty – 1189:** zákoník vyhlášený v Sadské
 - 1. bod hovoří o nenapadnutelné držbě pozemkového majetku vyšší i nižší nobility
 - všechna hereditates („dědiny“ – pozemkové majetky), které urození muži drželi spravedlivě a v pokoji za Konráda Oty, mají držet i nadále
 - **1222:** nejstarší verze statut v listině vydané pro šlechtu na Znojemsku
 - **1229:** listina pro Brněnsko
 - **1237:** listina pro Břeclavsko
- **1248/9** – vyvrcholil rozpor mezi starou beneficiární a novou pozemkovou šlechtou (povstání královice Přemysla II.)
 - šlechta vystupuje jako právně zajištěná vlastnická skupina
- **Za Václava I.** – hradská soustava přestala ve své klasické podobě existovat

Hrady

- **12/13. stol.** – budována nová síť mocenských opor panovníka: zakladatel: Václav I. (1205 – 1253)
rozšiřovatel: Přemysl Otakar II. (1233 – 1278)
dovršitel: Václav III. (1289 – 1306)
- **Zeměpanské** – více obytných ploch a palácových křídel: vládce doprovázel dvůr
 - trvale zde sídlil purkrabí a zpočátku také soudce
 - hrady „přechodného typu“: domácí fortifikační techniky x kamenná stavba
- **Šlechtické** – 30. až 40. l. 13. stol.: výstavba hradů na vlastních majetcích
 - a) vlastnické kostely (od 12. stol. na předhradích)
 - b) šlechtická sídla (dvorce mimo správní hrady)
- **Církevní** – církevní instituce: biskupské, arcibiskupské
 - řádové fundace: kláštery (benediktíni, aj.)

Knížecí dvůr Přemyslovců

- **Společenství lidí žijících trvale v blízkosti knížete:**
 - a) jádro dvora (curia): členové vládního rodu
 - b) okruh provinčních hodnostářů
 - c) rozšířený dvůr – colloquium, curia generalis (sněm či soudní shromáždění)
 - 11. stol: v čele dvora stál comes palatinus: panovníkův zástupce a vojenský velitel, později komorník a velitel vojska (pražský kastelán)
- **Castellaneus** – správce hradu ručil za udržování obecného míru
 - velel vojsku celého obvodu
 - organizoval vybírání daní (spolu s vilikem)
 - ukládal zemské roboty, řídil hradské soudnictví
 - zástupci a pomocníci kastelánů: od pol. 12. stol. hradní lovčí, vilikové (příjmy)
- **Dvorské hodnosti** – 1 řádu: maršálek, který se vyvinul z podkoního, dále lovčí a mistr kuchyně, mečník, jídlonoš čili stolník a sklep mistr
 - 2. řádu: komorník, mincmistr, kancléř, hradská bába (avia): tkalc. dílny

Panská sídla

- **Vývoj** – od raných zeměpanských a šlechtických **dvorů** ke stabilizovaným vrcholně středověkým sídlům **hradům** (castra) postupoval v několika směrech:

a) mizí vazba na kostel (emancipace církve)

b) vznikají objekty ze dřeva a hlíny ve strategicky příhodných polohách, které jsou označovány jako:

hrady přechodného typu – královské i šlechtické

falce – ve Švýcarsku, Německu: přechodné formy mezi curtis a castrum

c) stabilizovaná šlechtická sídla: **kamenné hrady**

Francie – kolem r. 1100

Německo – kolem pol. 11. stol. s rozvojem ve 12. stol.

Čechy – počátek 2. třetiny 13. stol.: hrad a vzápětí později tvrz

Sídla typu motte: Francie – 10./11. stol. Německo – 12. stol.

- ...“Čím ale vlastně byly **hrady** v přemyslovské monarchii? Hrady byly nepochybně důležitými správními body, neměly však jakýsi univerzální charakter, který by v sobě sjednocoval správu veškerého obyvatelstva, církevní správu a nad vším by stál kastelán, jakožto úřednický zástupce panovníka, který by s aparátem dalších podřízených úředníků, výběřčích a biřiců různorodé vrstvy obyvatelstva neustále disciplinoval, ba dokonce vykořisťoval. I středověká společnost totiž stála na něčem, co by bylo možné označit jako společenskou smlouvu. Role hradů byla proto mnohem diverzifikovanější“...
- ...“**Hrady** tedy sloužily jako opěrné body panovnické moci především v rovině politické a zároveň byl jejich prostřednictvím realizován vztah elitní vrstvy a knížete, když se totiž příslušníci této vrstvy stávali kastelány, tj. obdrželi beneficium, kníže si je zavazoval a oni mu poté samozřejmě vyjadřoval svoji věrnost. To je vlastně onen věrnostní poměr, poměr, který by bylo možné označit za feudální. Nicméně na moci se podíleli oba partneři, kníže i elita, více jako spoluhráči, někdy jako protihráči“...

Libor Jan

- **konec 12/13. stol.** – přestavba hlavních hradských center na kamenné hrady
 - za Konráda II. Oty nebo za markraběte Vladislava Jindřicha
 - **Morava:** Znojmo (nejstarší přemyslovský hrad)
 - Bítov (1185 hradiště, 30. léta 13. stol. hrad)
 - Veveří (1213 dvorec), Děvičky (Maidburg): „na zeleném drhu“
 - Brumov, Buchlov, Lukov
 - využívání fortifikačních prvků z Podunají: hranolové donjony
 - šlechtické: 1238: Bílkov u Dačic (Ranožírovci)
- **20./30 l. 13. stol.** – Přemysl O. I.: cíleně zakládá hrady jako opory panovnické moci
 - Čechy:** Křivoklát, Locket, Landštejn, Zvíkov, Jindřichův Hradec, Strakonice, Blatná, Angerbach, Hlavačov Týřov
- **2. pol. 13. stol.** – střední Č: lovecký hvozď na řece Berounce (hrady, dvorce)
 - jižní Č: povodí Lužnice, Otavy šlechtický rod Vítkovců
 - hrady standardní součástí územní a politické struktury, stejně jako města
 - nižší šlechta si staví tvrze (rytíři, vladykové)

- **Zámek** – renesanční nebo barokní panské sídlo (zahrady, parky, míčovny, jízdárny; letohrádky – letní sídla šlechty)
 - z franc. renaissance, ital. Rinascimento = znovuzrození antických forem (Toskánsko, Florencie; Benátky)
 - slov.: kaštieľ (z maď. Kastély, z lat. castellum); něm.: das Schloss, angl.: the castle, franc.: château
 - od 16. stol. opevněná sídla ztrácí obrannou funkci: důraz na obytnou a reprezentační (u nás od Jagellonců)
- **Pevnosti** – budovány v 17. a 18. století k obraně strategicky významného místa: mohutné bastiony
 - sloužily k úkrytu a ubytování vojenské posádky, uskladnění výzbroje a vybavení
 - hrad Špilberk, Josefov, Terezín
- **Hrádek** – opevněné sídlo bez vazby na sídelní nebo hospodářský areál
 - většinou jednodílný opevněný objekt stojící mimo ves (na návrší či ostrožně)
 - mor. archeologie: starší vývojová fáze tvrze z 2. pol 13. a poč. 14. stol.
- **Tvrz** – lat. munitio, propugnaculum, fortalitium, fossatum (návrší)
 - něm.: die Veste, maď.: kurie (z lat. curia – dvůr)
 - nižší typ středověkého feudálního sídla příslušníka nižší šlechty
 - jednoduše opevněné sídlo s vazbou na obytný areál (je u vsi)
 - tvoří je obytná, hospodářská a obranná část (podle konfigurace terénu)

Metodologie

- **Komplexní studium panských sídel** – využívá metodiku humanitních, přírodovědných a technických oborů
- **Prameny:**
 - a) archivní (písemné, kartografické (lingvistické/topografické), ikonografické)
 - b) stavebně-historické (SURPMO, NPÚ)
 - c) archeologické – nedestruktivní: terénní prospekce (vymezení polygonu)
povrchové sběry (detektory kovů)
letecké a družicové snímkování
 - destruktivní: exkavace (sondážní a plošný odkryv)
 - d) analytické – přírodovědné: geofyzikální, geochemické, paleobotanické, zoologické aj.
 - technické: GIS (fixování polohy v mapě)
3D dokumentace stavebních reliktů
rekonstrukce (modely, plány, hmotové axionometrie, vizualizace)
predikční modelování (dohlednost aj.)
 - statistické: např. zastoupení lovné zvěře a domácích zvířat
 - d) experimentální (ověřování technologických a postupů: kovy, keramika, sklo, aj.)

Chronologie

Datování – písemné prameny

- stáří zdiv: dendro z dřevěných konstrukcí, C12: ze spálených konstrukcí
- stratigrafie (nenarušené odpadové areály, výplň příkopu)
- absolutně datovaný materiál (mince, kachle, cennosti)

• **Doba výstavby** – u hradů 3 fáze: ověřeno prvně na Křivoklátě, Týřově a Vizmburku

- a) příkop, obvodové opevnění, věž, jednoduchá stavba
- b) obytný a hospodářský provoz (palác, stáje, kovárna)
- c) reprezentační prostory (hlavní sál, kaple)

– **hrady přechodného typu:** valové opevnění s vloženými stavbami (Morava: kolonizační provizória)

Angerbach, Hlavačov, Tachov, Týnec n. Sázavou, Lugisland

hrady s obvodovou zástavbou: vícedílné, Křivoklát

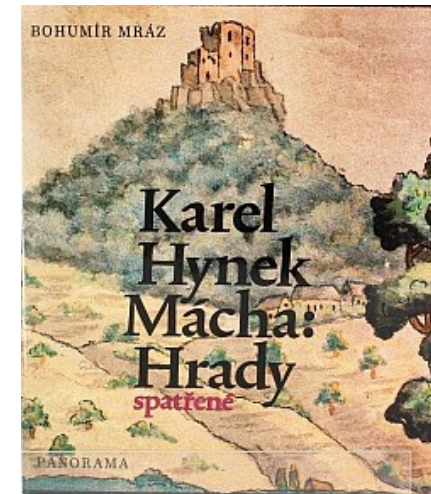
– **nejstarší královské hrady:** budovány jako opory královské moci za Václava I. ve 30. letech 13. stol.

- **Přestavby** – zmínky v písemných pramenech, hospodářských účtech aj.
 - v renezanci a baroku: většinou v souvislosti se změnou majitele
 - modernizace architektury a vnitřního vybavení: slohové změny, deponie odpmenadové sutě
 - nové vnitřní vybavení: kachlová kamna, kování z truhlic, sklo, keramika - kamenina)
- **Zánikový horizont:** a) přirozená destrukce (Vizmburk zasypán po stropy 1. patra, Stará Dubá po štíty střech)
 b) násilná destrukce (požárové vrstvy, kumulace militarií)
- **Půdorysná dispozice** – typologie vypracována na základě archeologických výzkumů (mapové a plánové podklady)
 - vychází z půdorysu opevnění a zástavby
 - Komunikační systém: jednodílné a vícedílné objekty se vstupem bránou do nádvoří
- **Fortifikace** – příkop, val, obvodová hradba (cimbuří, střílky), parkánové zdi, bastiony, věž, brána, obléhací útvary
- **Hospodářské zázemí** – předhradí: kovárna, stáje, studna, cisterna
 - podhradí: mlýn (Týřov, Krašov)
- **Hmotné nálezy** – související s typem objektu (hrady – militaria, hospodářské objekty -)
 - militaria: výzbroj jezdce a výstroj koně, palné zbraně
 - paleobotanický a osteologický materiál

Dějiny bádání

- 19. stol. – romantické období:

- **Karel Hynek Mácha** (1810-1836) – romantický básník (zemřel na cholera)
 - navštěvoval hrady (Bezděz 3x, 3 skicy)
 - Hrady spatřené (115 kreseb)



- **František Alexander Heber** (1815-1849) – pražský kupec, první badatel, zmapoval téměř 600 hradů
 - populární vlastivědná encyklopedie pro laickou veřejnost
 - 1443-9: Böhmens Burgen, Vesten und Bergschlösser (7 sv.)
popisy hradů a tvrzí + vyobrazení
 - 1844–1849: Mährens Burgen und ihre Sagen



- **August Sedláček** (1843-1926) – profesor v Táboře a Písku; historik, genealog, sfragistik a heraldik
 - zmapoval téměř 3 tis. hradů (kromě Chebska)
 - 1881-1926: Hrady, zámky a tvrze království českého (15 sv.)
 - 1927—1937: Hrady, zámky a tvrze království českého I—XV. Praha
přehled dějin českých hradů: historie a politické dějiny



Pražský hrad

- **19/20. stol.** – dostavba katedrály sv. Víta
- **1925 – Hrad:** moderní výzkum spjat s úpravami areálu pro sídlo TGM
 - Karel Guth, asistent Jaroslav Pasternak** – výzkum 3. nádvoří: první nejrozsáhlejší výzkum (již. okraj rezidence)
 - Ivan Borkovský** – 1943: vedoucí výzkumu Pražského hradu P. Marie, sv. Jiří, Starý palác)
 - mezioborová kooperace (využití nejmodernějších postupů a zkušeností)
 - Zdeněk Smetánka** – 70. a 80. léta: Lumbeho zahrada
 - Jan Frolík, Ivana Boháčová** – od 90. let revizní průzkumy
- **Vyšehrad** – **Bořivoj Nechvátal** – Kapitulní chrám sv. Petra a Pavla
- **Pražská keramika:** **I. Pavlů** (1971), **L. Hrdlička** (1993, 1997)
 - J. Čiháková** (1984, 1994, 2001),
 - I. Boháčová** (1993, 1996, 2001, 2008), **J. Frolík**

- **Místo hradu v kontextu dějin umění:** architektonická podoba hradu
- **Dobroslava Menclová** (1904-1978) – historička umění, předčasně zemřela
 - 1972: **České hrady** (2 sv.)
 - vývoj základních typů v Evropě: pol. 10. – 13. stol.
- **Václav Mencl** (1905-1978) – historik umění a architektury: 1928-39 působil na Slovensku, po válce v památkové péči
 - **Dějiny evropské architektury I-IV** (původně v rukopise; vydal NPÚ 2019-2022)
 - I.: Mezopotámie až Persie; II.: antický svět, Byzanc, raný středověk;
 - III.: středověk od K. Velikého do pozdní gotiku (15. stol.); IV.: renezanace a baroko
 - typologie evropské architektury v evropském kontextu
- **Kolektivní díla:** 1981-1989: **Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.**
 - 1986: **Hrady a zámky v Čechách.**
 - 1987: **Hrady a zámky na Moravě.**



- **Tomáš Durdík** († 2014) – výzkumy hradů v povodí Berounky a severním Podbrdsku (přemyslovský lovecký hvozď)
z 21 hradů: Křivoklát, Týřov, Angerbach, Hlaváčov, Tetín, Krašov, Řebřík, Žebrák, Točnick, Džbán
– hrady kastelového typu s flankovacími věžicemi: Týřov (před 1249)
– nejstarší šlechtické hrady (pol. 13. stol.): Krašov
– 1978: Nástin vývoje českých hradů 12.—13. století. AH 3, 41—52.
– 1999: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů.
s Pavlem Bolinou: 2001: Středověké hrady v Čechách a na Moravě.
- **70. – 80. léta: povrchové průzkumy na Domažlicku, Rokycansku, Krušnohorsku a severních Čechách**
- **Antonín Hejna** – výzkumy hradů: Dívčí Kámen (1962), Velešín u Krumlova (1974-1975), Strakonice (1975-1976), Chvojen, Týnec nad Sázavou (1969-1973), Vízmburk (od 1972).
- **Petr Chotěbor** – pracovník v oboru památkové péče Pražského hradu, stavebně historické průzkumy
– 1980: Povrchový průzkum hradu Valečova. AH 5, 255—258.
- **František Gabriel** – výzkum skalních hradů v severních Čechách
– 1977: Výzkum středověkých panských sídel v severních Čechách. BZO 1974 supplementum, 33–42.

Hrad Vízmburk – „východočeské Pompeje“

- **První zmínka** – v Dalimilově kronice k roku 1279 v souvislosti s Tasem z Vízmburka z rodu pánů erbu zlatého třmene, kteří se podíleli na kolonizaci sv. Čech. V jejich držení byl do r. 1309, kdy jej koupil Milota z Ponětluk. O dvacet let později jej získali páni z Dubé, kteří jej drželi do jeho zničení r. 1447 (posádka ohrožovala města ve Slezsku)
- **Archeologický výzkum** – 1972: Antonín Hejna († 1986) z ARÚP, který na základě objevu klenebního žebra ze 13. stol. odkryl během 13ti sezón kamenné zdi do v. 8 m a získal množství nálezů.
- **1984** – objekt převeden do správy Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Pardubicích (provizorně zastřešen a oplocen).
- **1985** – odkryv kvůli zdravotnímu stavu dr. Hejny zastaven a v následujících letech započala stavební rekonstrukce (obtíže kvůli materiálu: měkký pískovec s jílovým tmelem) a nedostatku financí.
- **Obnova** – správě hradu pomáhá Sdružení pro Vízmburk (2002), které v letech 2006-2008 zajistilo některé stavební práce a od roku 2009 zde pořádá Vizmburské slavnosti. 2021 trvale otevření.



- **90. léta – Jan Klápště** – výzkum Bedřichova Světce (rezidenční dvorec, tvrz)
 - Paměť krajiny středověkého Mostecka (1994)
 - Proměna českých zemí ve středověku. Praha 2005.
- **Josef Unger** – 1985: Hrady na Pavlovských vrších (archeologické nálezy).
1994: Koválov, šlechtické sídlo z 13. století na jižní Moravě.
- **Miroslav Plaček** – 2001: I lustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí.
- **Jiří Kohoutek** († 2007) – 1995: Hrady jihovýchodní Moravy.
- **František Musil** – 2006: Úvod do kastelologie I-II.
- **Kouřil, P. – Prix, D. – Wihoda, M.** – 2000: Hrady českého Slezska.

Kasteologie

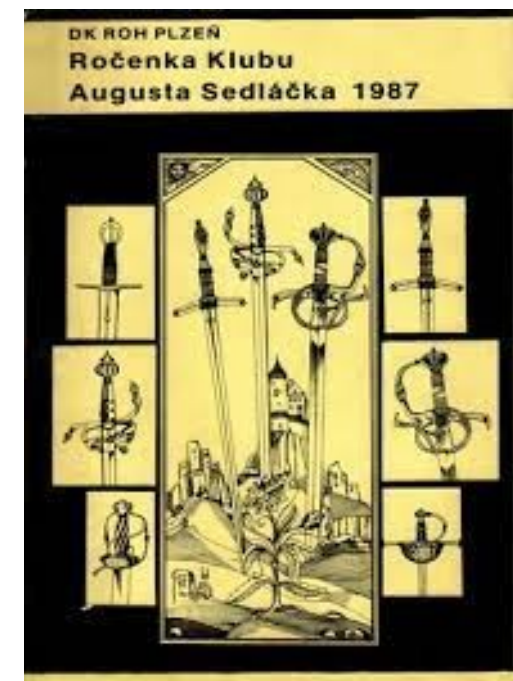
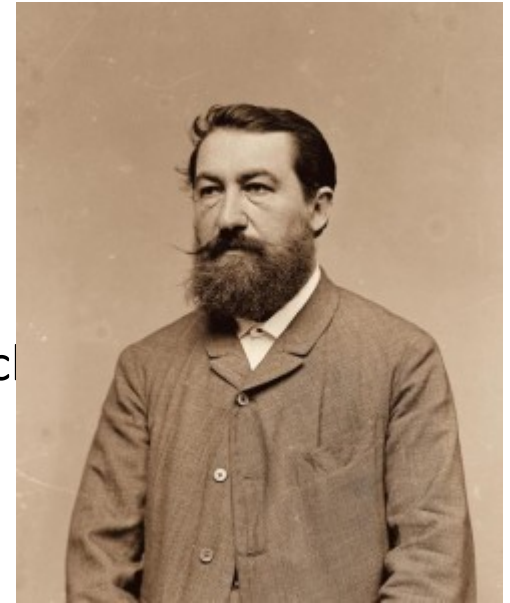
- **Dříve** – historická disciplína zabývající se studiem feudálních sídel.
- **Dnes** – interdisciplinární přístup využívající metodiky řady oborů:
archeologie, historie, dějin umění, architektury aj.
- **Hrad** – nepojímá jako izolovanou z kontextu vytrženou jednotku, ale jako fenomén vzniklý historickým vývojem
 - jde o strukturu se zvláštním postavením v sídelní, ekonomické a sociální struktuře
- **Česká kasteologická škola** – po metodické stránce sleduje komplexní studium panských sídel
- Durdík, T.: Česká kasteologie v evropských souvislostech, AR 50, 1998, 784-789.

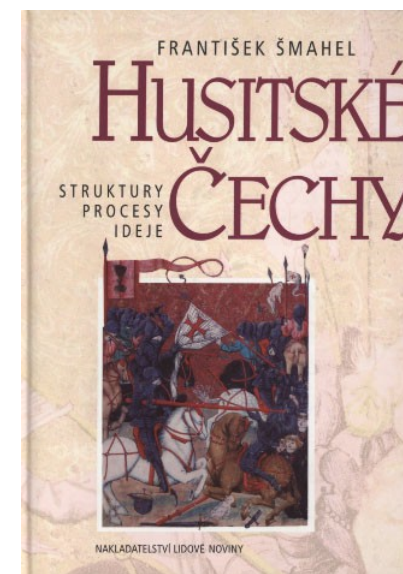
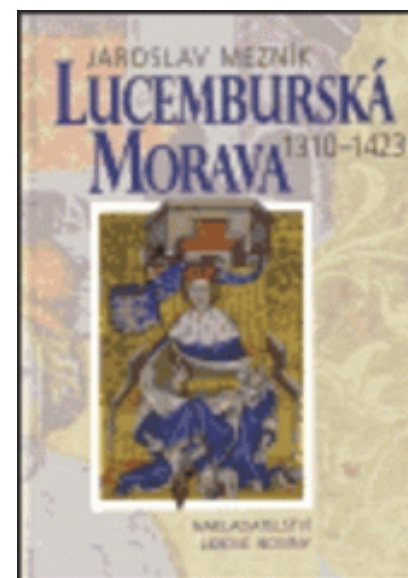
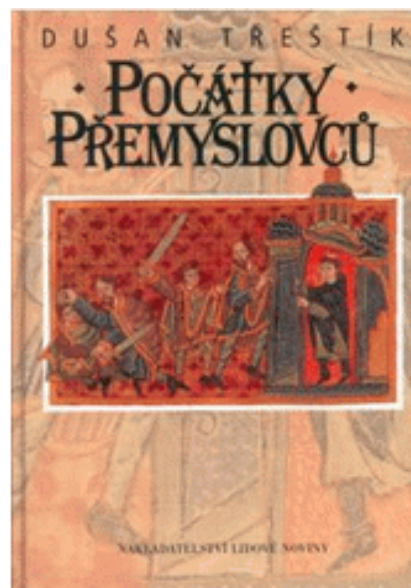
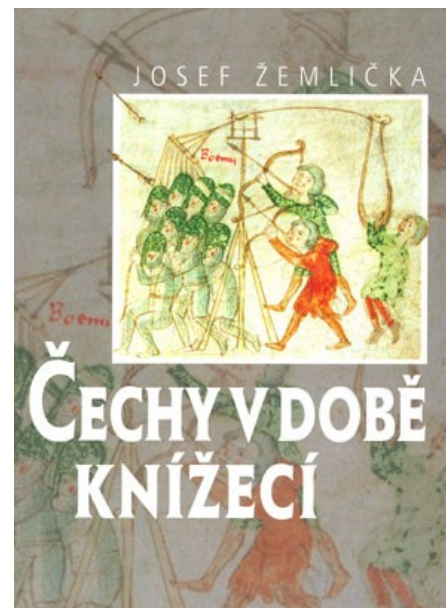
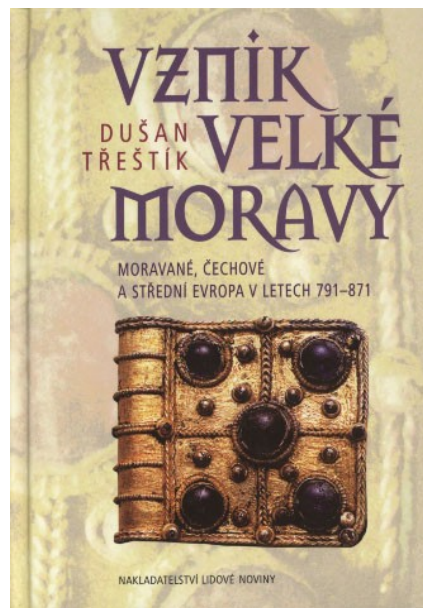
Kasteologické konference a periodika

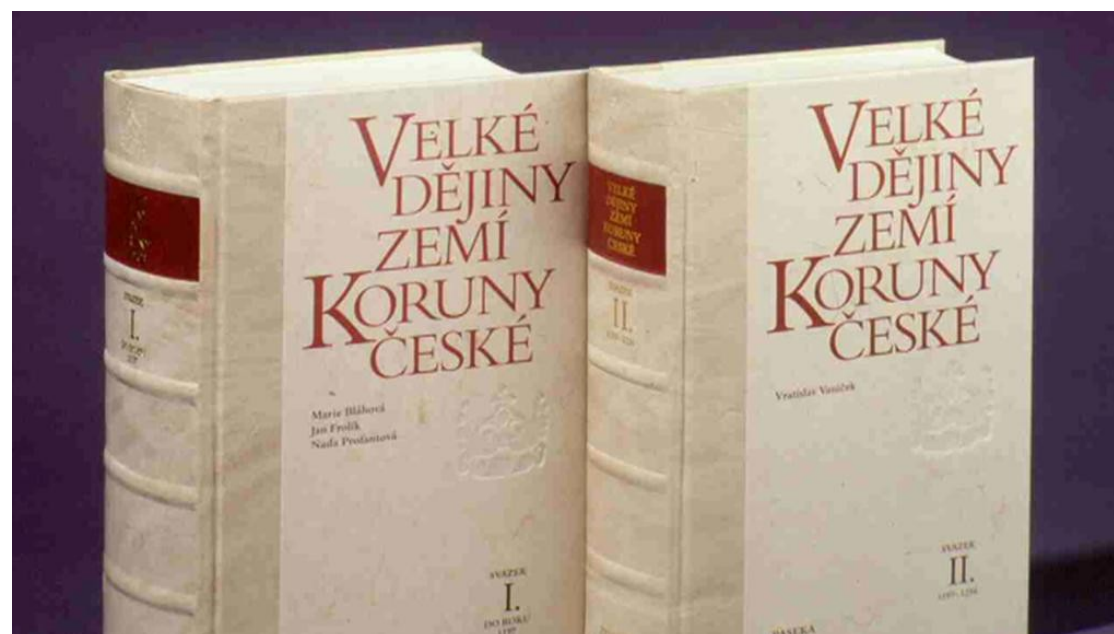
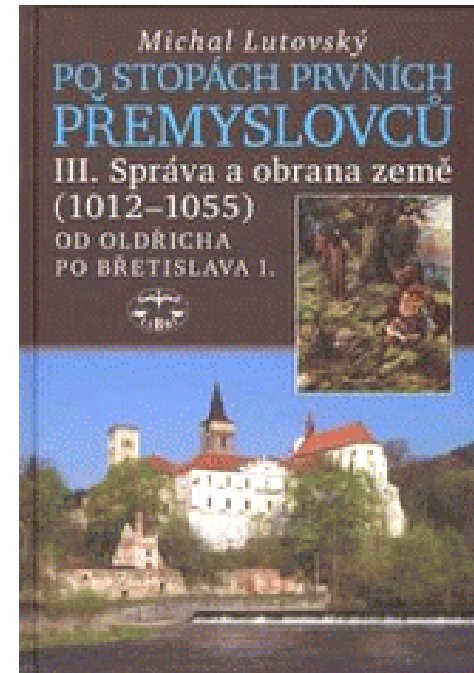
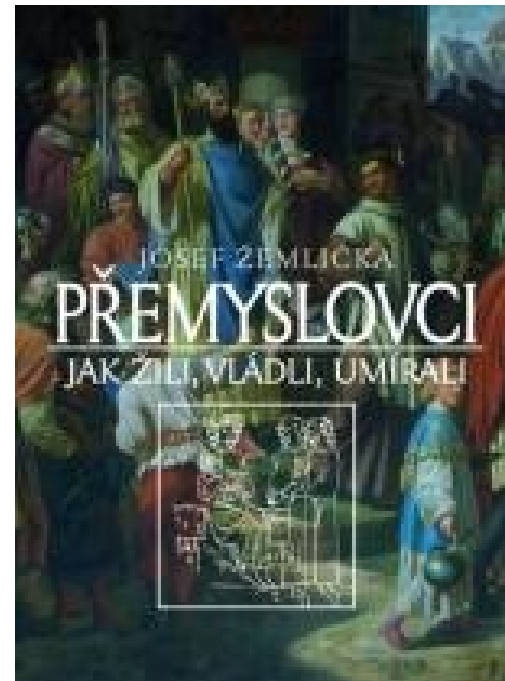
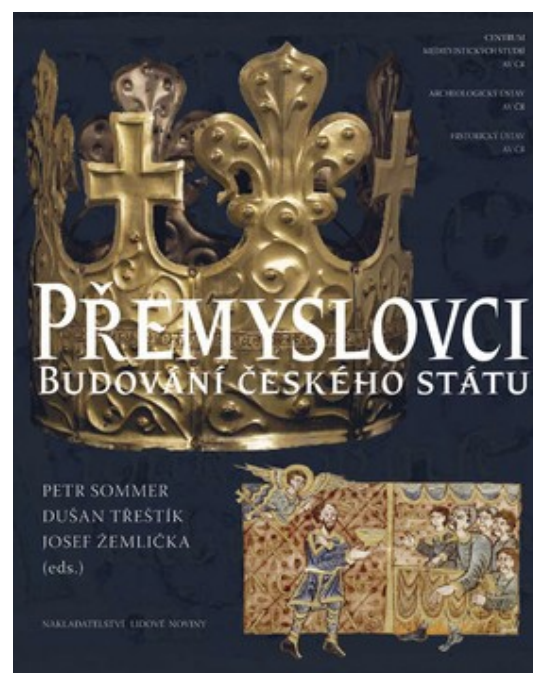
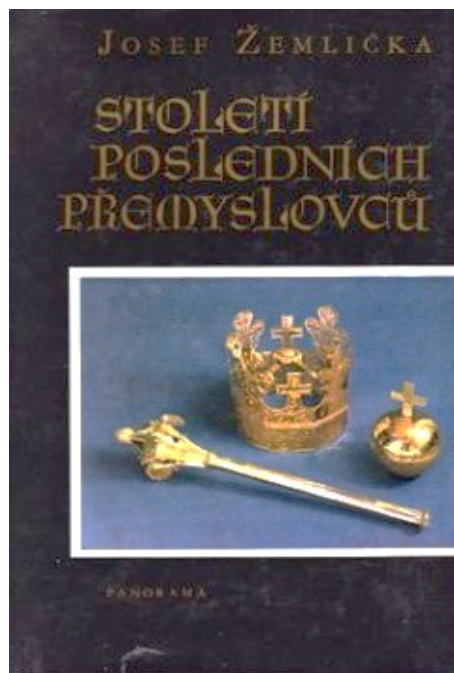
- **Konference** – **1962:** ve franc. Les Andelys (u hradu Gaillard); sborník: Château Gaillard
 - **1989:** v maď. Gyöngyös (u hradu Bene); sborník: Castrum Bene
 - **1991:** ve finském Turku; sborník: Castella Maris Baltici
- **Mezinárodní časopisy:** Burgwart (1889), Burgen und Schlösser (1969)
 - Nachrichten des Schweizerischen Burgenvereins
 - Mitteilungen des Kommission für Burgenforschung
 - Internationales Burgeninstitut Bulletin
- **Domácí periodika:** **1989** – sborník Castellologica bohémica (ARUP)
 - 1976** – sborník Archaeologia historica
 - (příspěvky z každoročních mezinárodních konferencí archeologie středověku)

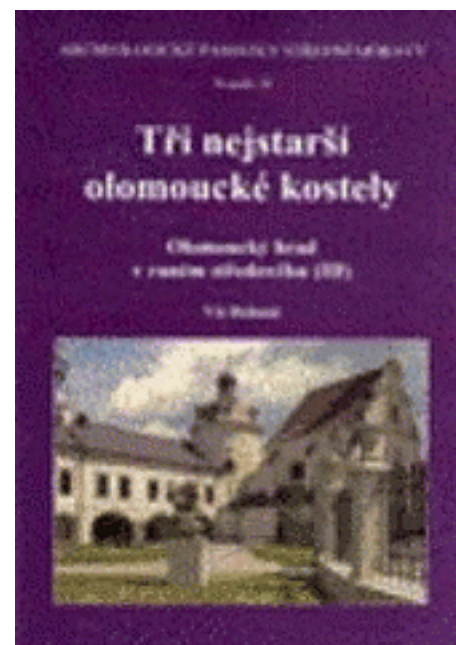
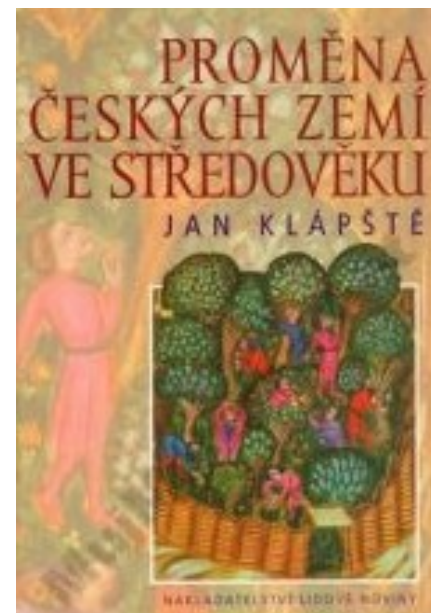
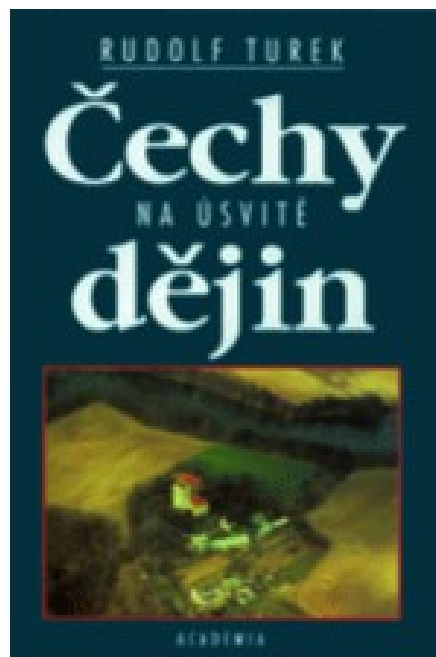
Klub Augusta Sedláčka

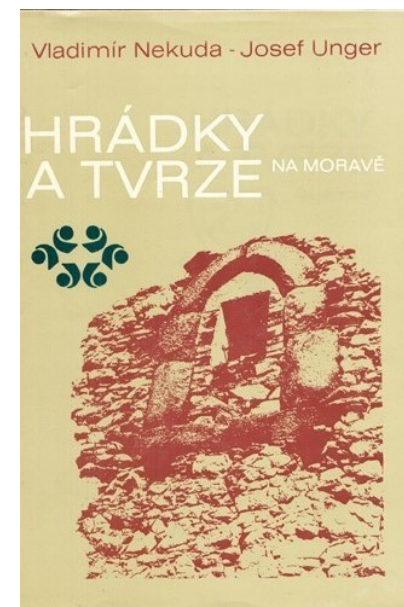
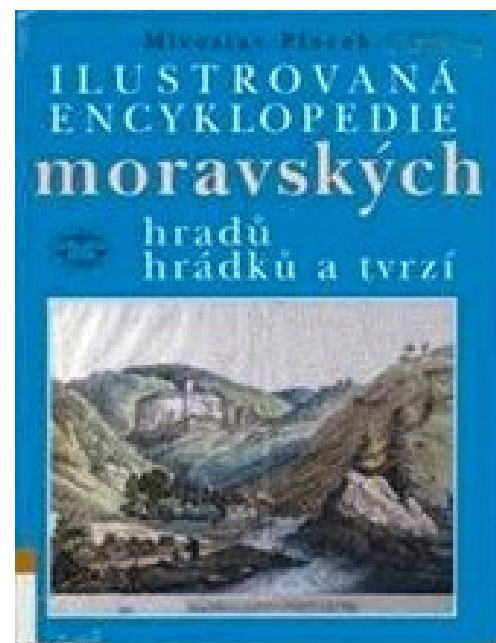
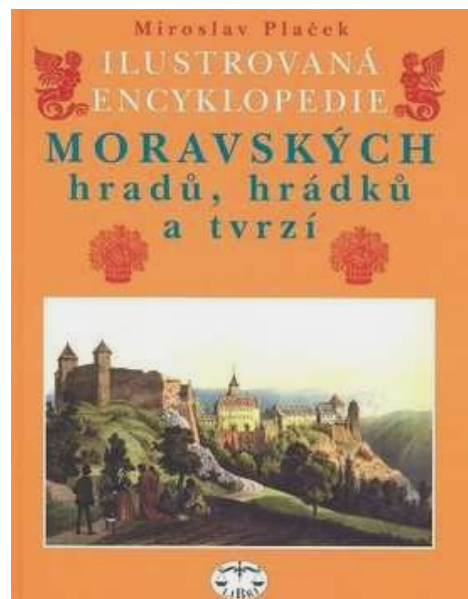
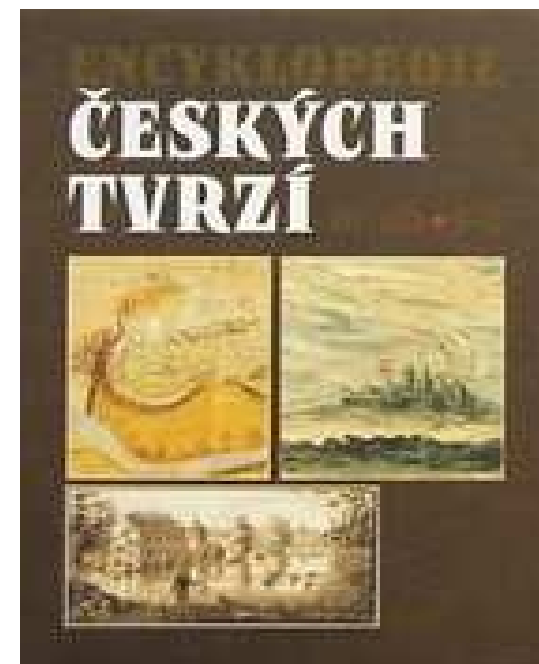
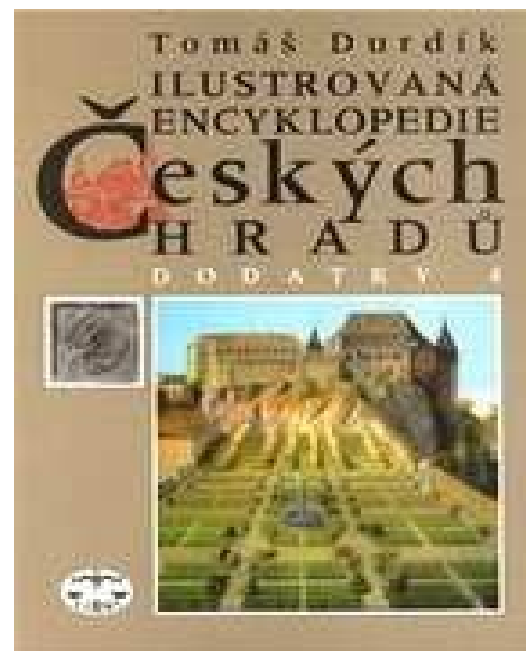
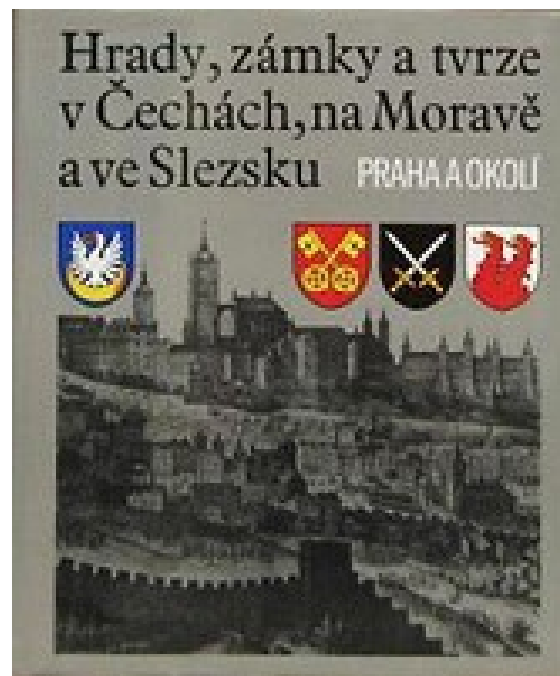
- **1984** – Ustavující schůze v Technickém kabinetu ZK ROH Škoda (Měšťanská beseda) po přednášce PhDr. T. Durdíka “Současný stav a potřeby výzkumu hradů v Čechách”
- **Činnost** – ediční, přednášková, exkurze, účast na výzkumech, údržba sídel
- **1984 až 1990:** Informační listy Klubu Augusta Sedláčka a Ročenka Klubu Augusta Sedláčka
- **1990:** klubový zpravodaj Hláska
- **1995:** edice Zapomenuté hrady, tvrze a místa
- **Pobočky:** Plzeň, Praha, Brno, Zlín, Hradec Králové, Humpolec

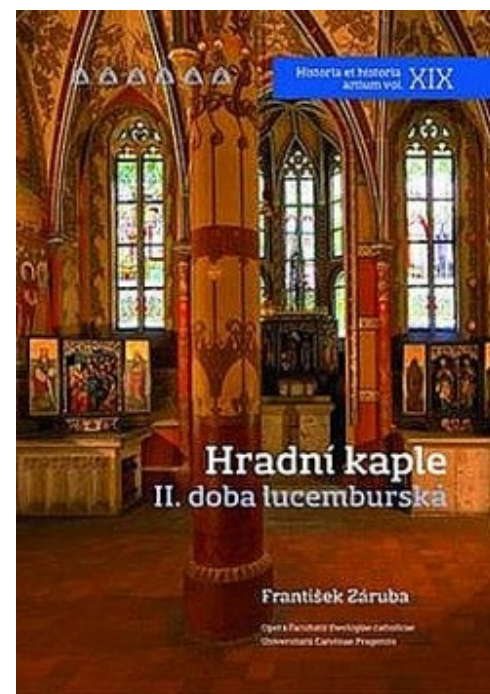


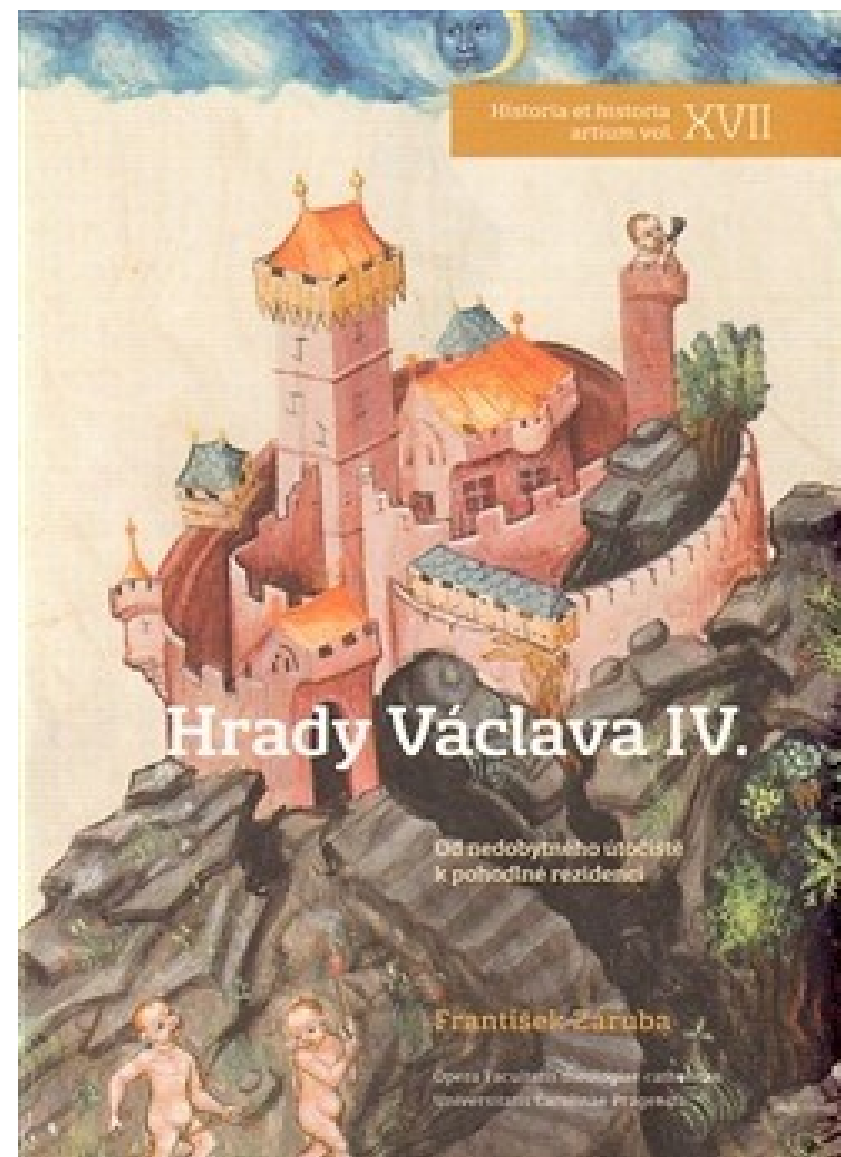
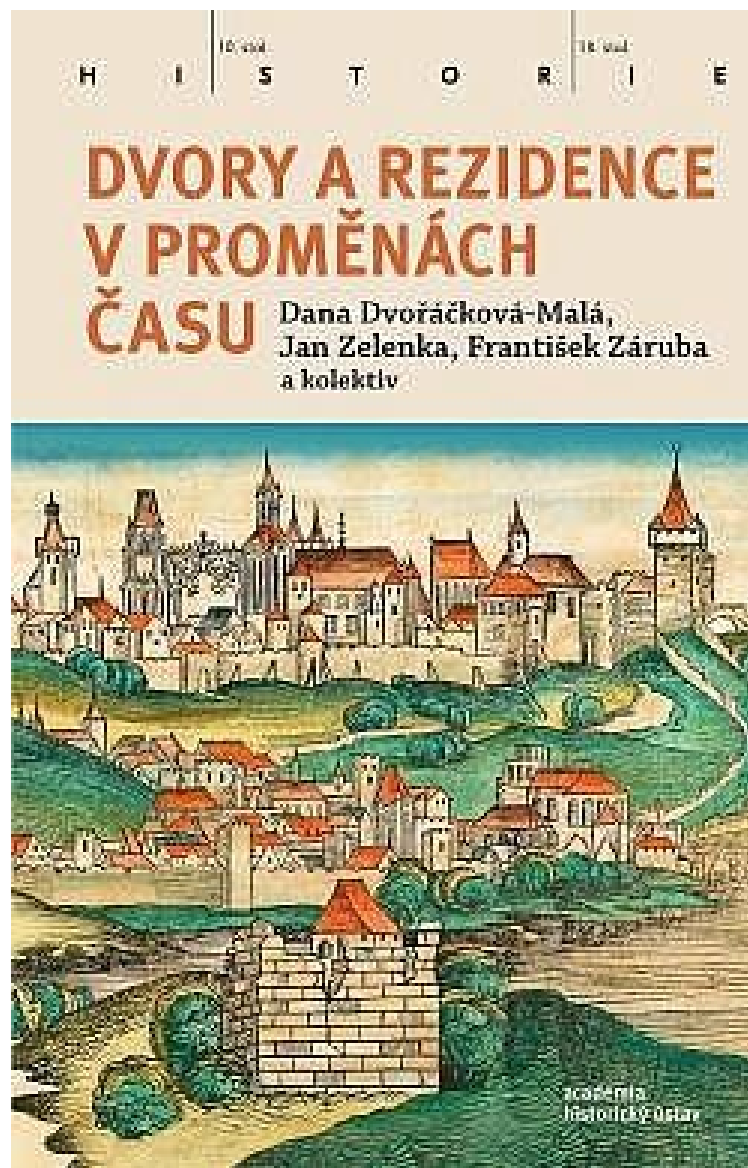


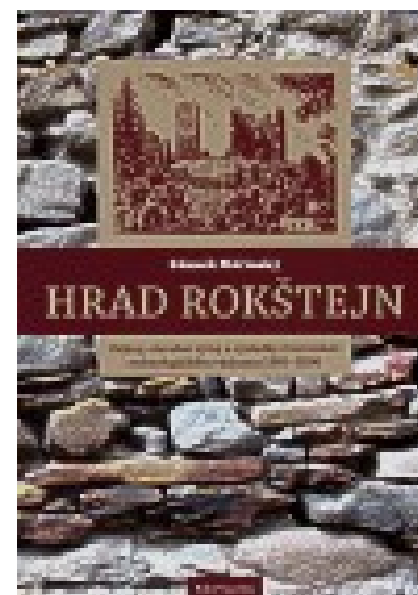
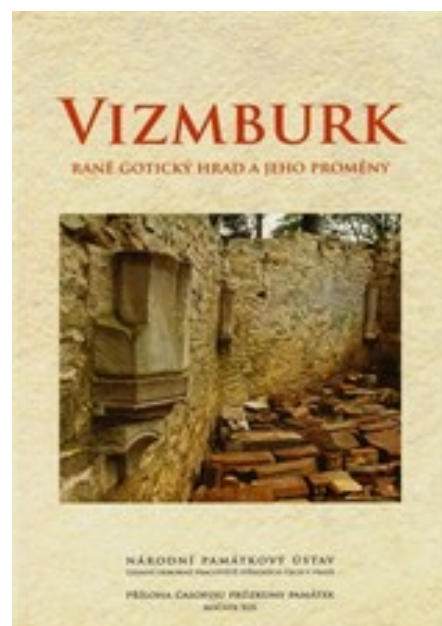
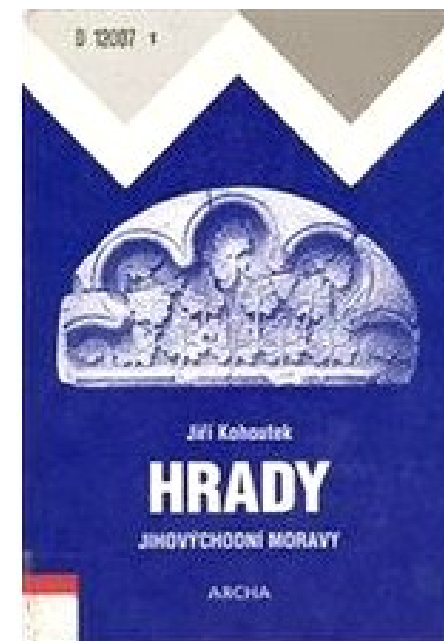
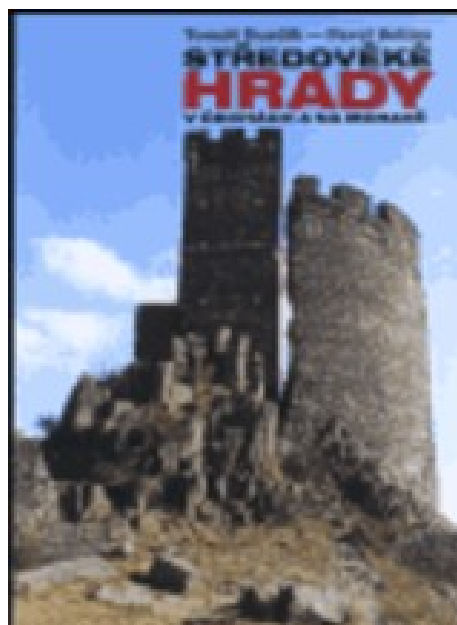


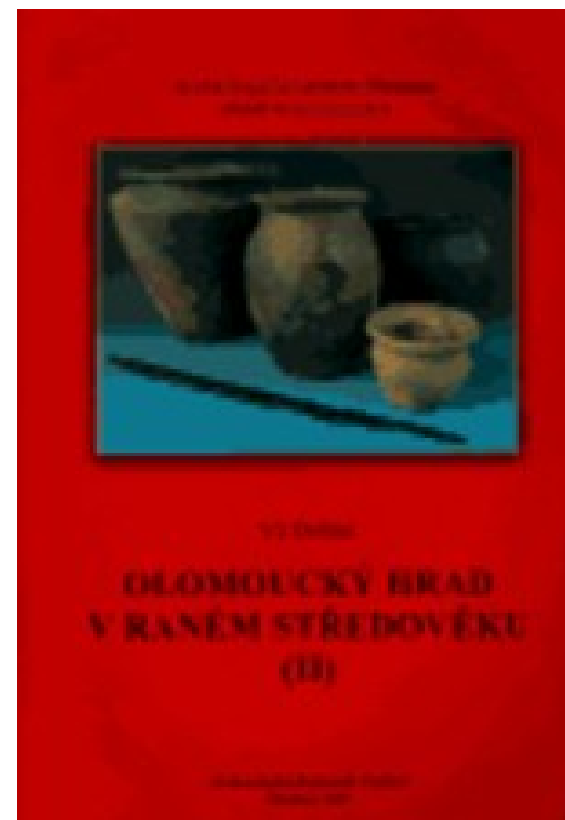
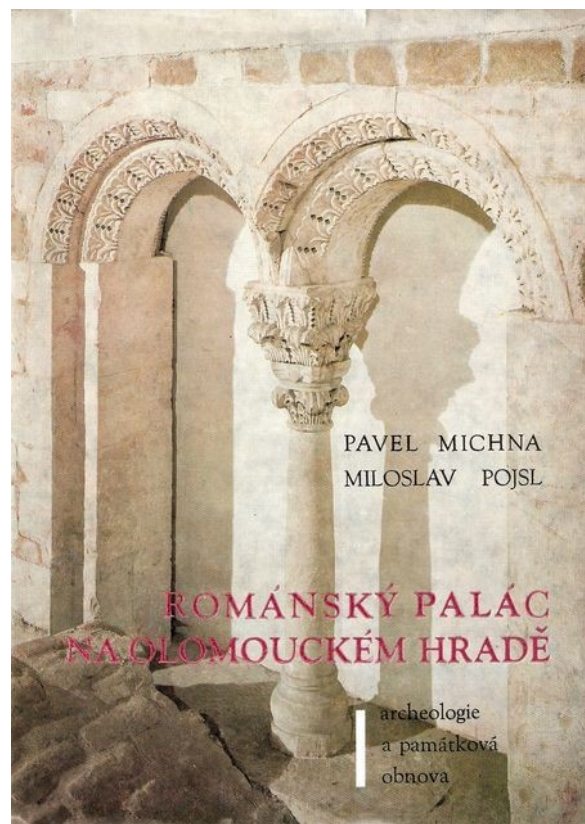


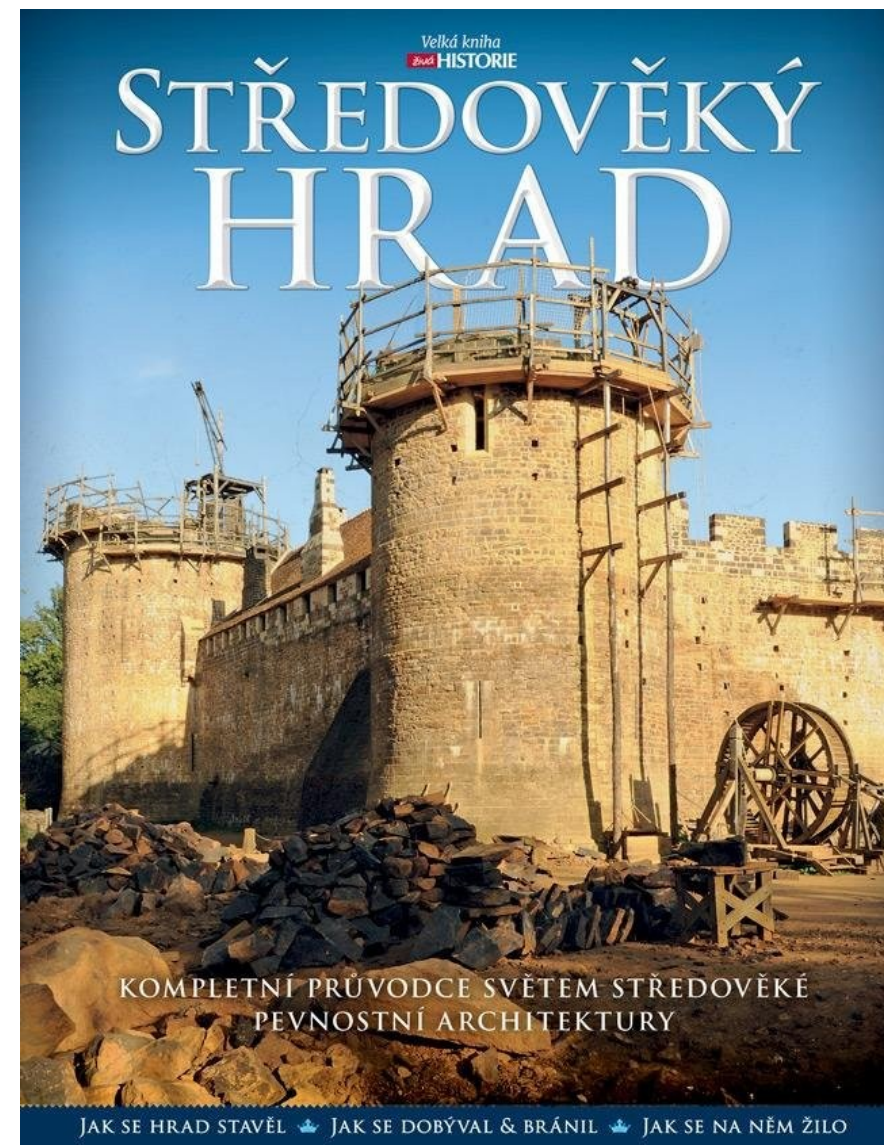


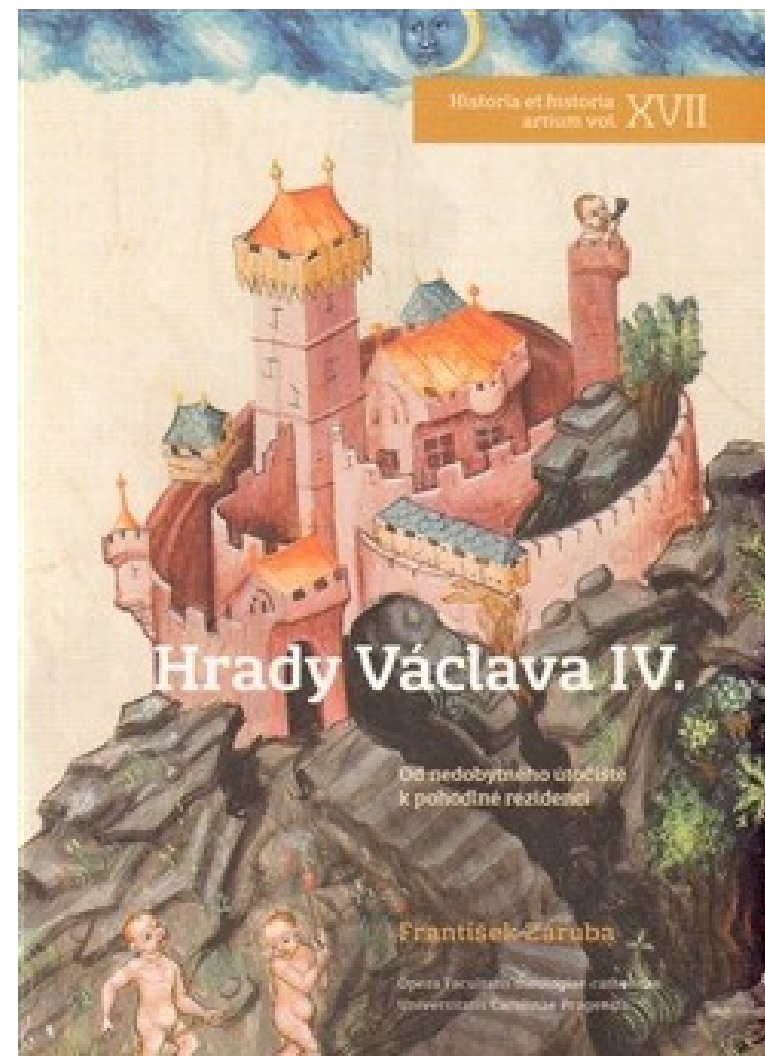
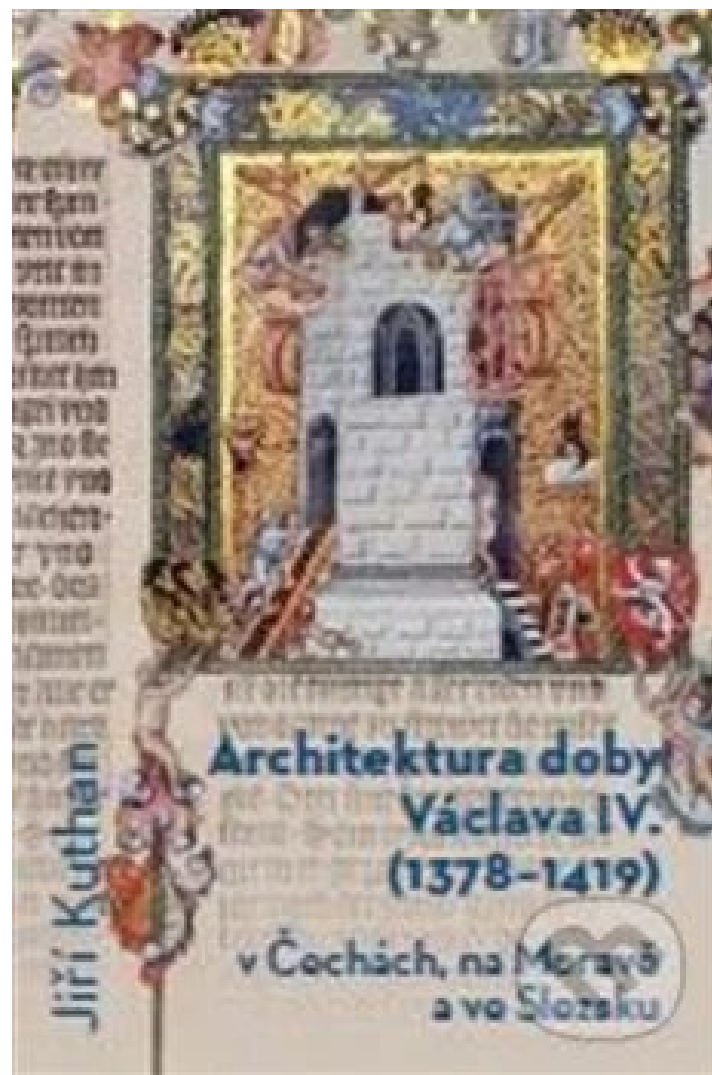
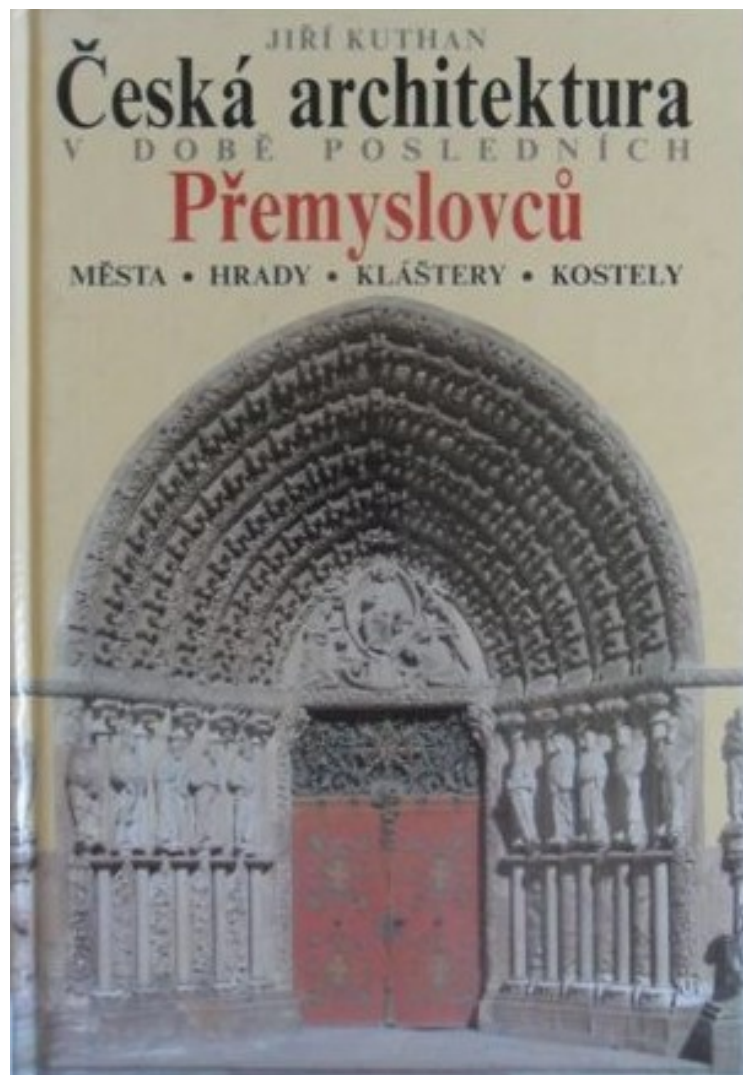


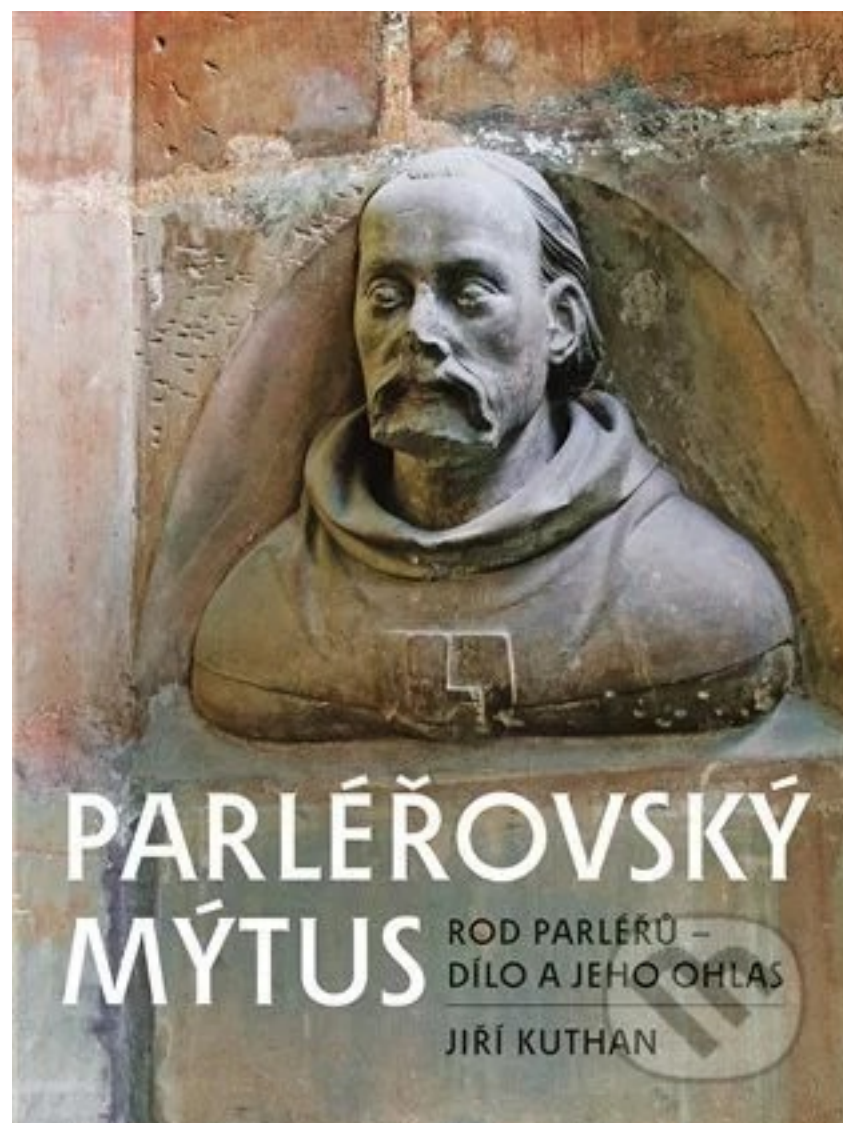


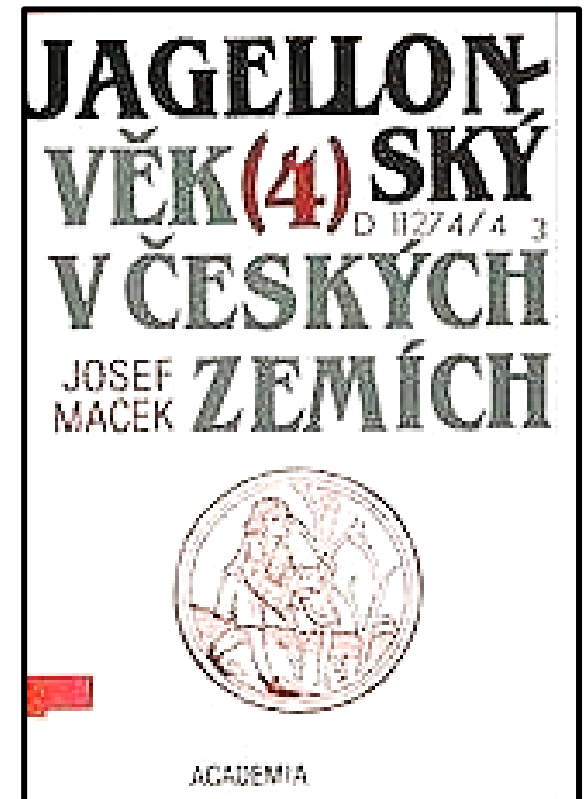
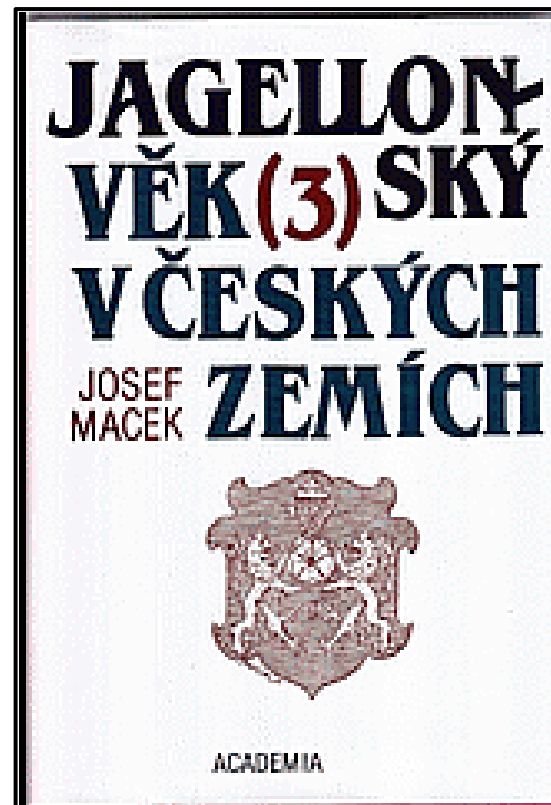
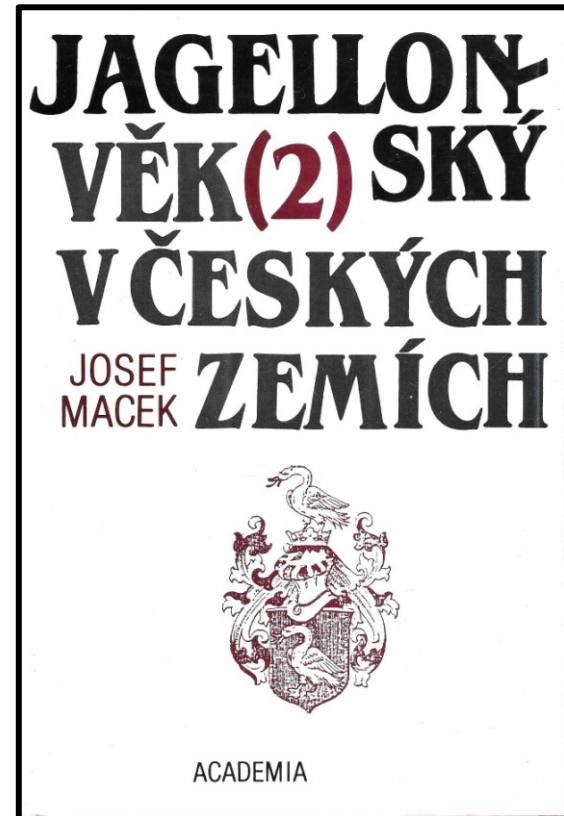
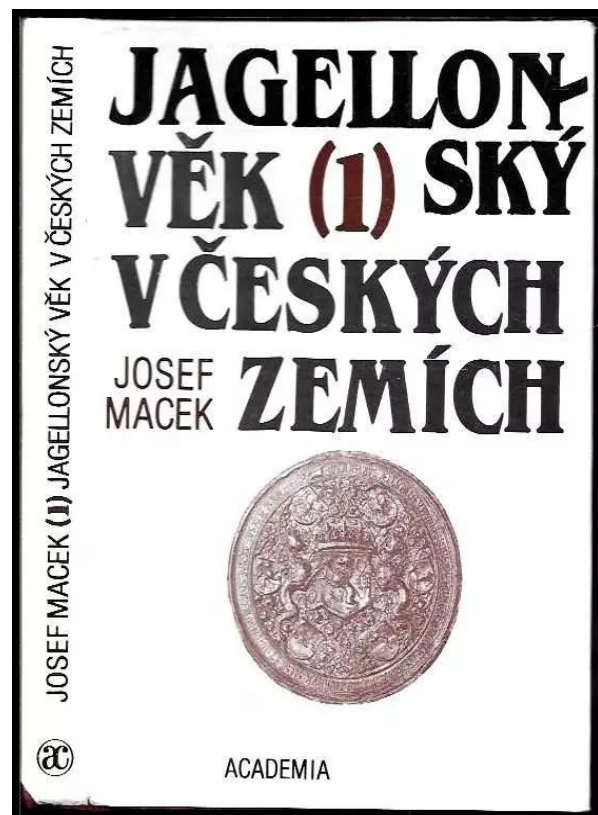












- Josef MACEK, Jagellonský věk v českých zemích (1471 –1526). 1, Hospodářská základna a královská moc. Praha 1992.
- Josef MACEK, Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526). 2. Šlechta. Praha 1994.
- Josef MACEK, Jagellonský věk v českých zemích 3, Praha 1998.
- Josef Macek, Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526). 4. Venkovský lid a národnostní otázka. Praha 1999.